

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikrarov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojjakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSİYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodiқ o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITSION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуқабар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSİYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGİYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGİYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimovna Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIYASI VA INTEGRATSIIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LAHNING MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyoyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELLARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEXNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ	572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза	

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	578
Eminchayev Baxodir Sadikovich	
MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI	583
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
AKTIVLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING TAHLILI	587
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLARI (NPL) KO'RSATKICI ORQALI BANK TIZIMI BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	594
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov A.V.	
AKSIYADORLAR BILAN MANFAATLI MUNOSABATLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKSIYADORLAR VA ULARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH.....	600
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ	605
Мирпулатова Луиза Мансуровна, Абдумажидов Шахзод Шерзод угли	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	610
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	615
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
SURXONDARYO VILOYATI ISHLAB CHIQARISH SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGI KO'RSATKICHLARINING STATISTIK TADQIQOTI.....	619
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR.....	623
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI BOSHQARISH MASALALARI	630
Yuldasheva Nazokat Muzaffar qizi	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING BARQAROR RIVOJLANISH MEXANIZMI: MONITORING VA BAHOLASH TIZIMI.....	635
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI	640
Raxmanova Iroda Xasilovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH VA RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR.....	645
Turgunov Abror Kadirovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA BANK XIZMATLARI VA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARNING TARAQQIYOTI.....	650
Muminova Marguba Mamirkulovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	655
Ulashev Xubbim Askarovich	
KADRLAR SIYOSATI VA DAVLAT XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH HAMDA RIVOJLANTIRISHNING MILLIY MODELINI YARATISH	659
Turayev Laziz Shokirovich	
BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMRADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	664
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	

QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI UNDIRISH JARAYONIDA SOLIQ TAFOVUTINI (VAT GAP) ANIQLASH VA BAHOLASH USULLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON SHAROITIDA ADAPTIV YONDASHUV.....	670
Urazmatov Jonibek Musurmanovich	
HUDUDLAR SOLIQ SALOHİYATI: OMILLAR VA NATIJA.....	675
Baxtiyorov Umid Kaxramon o'g'li	
AN'ANAVIY HUNARMANDCHILIKNI RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI INNOVATSION TRANSFORMATSIYA QILISH MEXANIZMLARI.....	680
Ermetov A.I.	
TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHDA SUPPLY CHAIN CONTROL TOWER KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI.....	686
Yuldashev Abduxakim Abdukarimovich	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA AXBOROT RESURSLARINING BOSHQARUV MODEL VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	691
Yo'ldoshev Nodirbek Ne'matjon o'g'li	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIGA MENTORLIK TIZIMINI TATBIQ QILISHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	696
Xurshida Maxmadaminova	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING HISOB-KITOB VA UNDIRISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	706
Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li	
ПРАКТИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КЛЮЧЕВЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ УЗБЕКИСТАНА.....	715
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
KORPORATIV DIVIDEND SIYOSATINING YANGI JIHATLARINI O'RGANISH: RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKAT MISOLIDA.....	723
Eshev Furqat A'zamovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR ASOSIDA "AQLLI SHAHAR" BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH: INSONGA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV.....	730
Raximova Madina Shuxrat qizi	
HUDUDIY IQTISODIY TIZIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY TUZILMALARI.....	737
Umarov Oqil Omiljonovich	
MAMLAKATIMIZ TIJORAT BANKLARINING FOND BOZORIDAGI INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	742
Yuldashev Fozil Turapovich	
MAKROIQTISODIY MUVOZANATNI MODELLASHTIRISHDA MATEMATIK USULLARNING TATBIQI VA PROGNOZLASHTIRISH SAMARADORLIGI.....	749
Abdiraimov Abbos Xolmurodovich	
ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ГОСУДАРСТВАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.....	756
Мирзамухамедова Шахзода Акмалжон кизи	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH.....	762
Ismadiyrov Alisher Abduraxmon o'g'li	
СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СОСТОЯНИЙ ЧЕЛОВЕКА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИМИ ОБОРОТАМИ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	766
Жумаев Шавкат ХХХ	
SUV XO'JALIGI SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	769
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva	
МЕТОДЫ СБОРА И АНАЛИЗА ДАННЫХ ДЛЯ ОЦЕНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ЦИФРОВЫХ ИНВЕСТИЦИЙ.....	776
Каракулов Фарход Зайпудинович	

НЕФОРМАЛЬНАЯ ЗАНЯТОСТЬ И ТЕНЕВАЯ СТОРОНА ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: АНАЛИЗ СТРУКТУРНЫХ ВЫЗОВОВ И ГОСУДАРСТВЕННЫХ МЕР ПО ЛЕГАЛИЗАЦИИ	782
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI	787
Xalikov Akmal Xolboyevich	
TIJORAT BANKLARDA MOLIYAVIY XIZMATLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI	793
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
RAQOBATBARDOSH MUHITDA INNOVATSION MENEDJMENTNI JORIY ETISH MEXANIZMLARI	799
Siddikov Askar Axrorovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINI BAHOLASHNING MEZON VA USULLARI	803
Isakova Naima Ikromjonovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	809
Abdullayeva Iroda Shuxrat qizi	
MULTIMODAL TRANSPORT OQIMLARI SHAROITIDA LOGISTIKA XABLAR JOYLASHUVINI TANLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	813
Umirzaqov Davlatjon Dolimjon o'g'li, Axmedova Muslima Djalolovna	
SUG'URTA ZAXIRALARINI MOLIYAVIY HOLAT TO'G'RISIDAGI HISOBOTDA AKS ETTIRISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	818
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	
MINTAQAVIY IQTISODIYOTNI BOSHQARISHNING XORIJIY TAJRIBALARI	826
Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI TUZISH VA ULARNI TAHLIL QILISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	830
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	

BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI TUZISH VA ULARNI TAHLIL QILISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI

Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

tayanch doktranti

E-mail: abdurazoqovaqutlugnigoor@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada budjet tashkilotlarida moliyaviy hisobotlarni tuzish va ularni tahlil qilishning nazariy-uslubiy asoslari yoritib beriladi. Unda moliyaviy hisobotlarning ahamiyati, ularning tarkibi hamda budjet tashkilotlari faoliyatida tutgan o'rni ilmiy-nazariy jihatdan asoslanadi. Shuningdek, moliyaviy hisobotlar tahlilining asosiy usullari hamda ularning budjet mablag'laridan samarali va maqsadli foydalanishni baholashdagi ahamiyati ochib beriladi. Mazkur maqolada muallif moliyaviy hisobotlar tahlili budjet tashkilotlarida moliyaviy hisobotlar sifatini oshirish, moliyaviy nazoratni kuchaytirish hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonini takomillashtirishda amaliy ahamiyatga ega ekanligini yoritib beradi.

Kalit so'zlar: budjet hisobi, budjet hisobi standartlari, budjet tashkilotlari buxgalteriya hisobi, moliyaviy hisobot, moliya yili.

Abstract. This article examines the theoretical and methodological foundations of preparing and analyzing financial statements in budget organizations. It scientifically substantiates the importance of financial statements, their structure, and their role in the activities of budget organizations. The article also outlines the main methods of financial statement analysis and their significance in assessing the efficient and targeted use of budget funds. The author emphasizes the practical importance of financial statement analysis in improving the quality of financial reporting, strengthening financial control, and enhancing the process of managerial decision-making in budget organizations.

Key words: budgetary accounting, budgetary accounting standards, budget organization, accounting, financial reporting, financial year.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические и методологические основы подготовки и анализа финансовой отчетности в бюджетных организациях, а также научно-теоретически обосновываются важность финансовой отчетности, ее состав и роль в деятельности бюджетных организаций. Раскрываются основные методы анализа финансовой отчетности и их значение для оценки эффективности и целевого использования бюджетных средств. В статье подчеркивается практическая значимость анализа финансовой отчетности в бюджетных организациях для повышения качества финансовой отчетности, усиления финансового контроля и совершенствования процесса принятия управленческих решений.

Ключевые слова: бюджетный учет, стандарты бюджетного учета, бюджетная организация, бухгалтерский учет, финансовая отчетность, финансовый год.

KIRISH

Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasida davlat sektorida buxgalteriya hisobini takomillashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, davlat sektori moliyaviy hisobotlarini tuzishda xalqaro tajribadan foydalanish va ilg'or standartlarni joriy etish yo'nalishida izlanishlar tobora kuchayib bormoqda.

Yettita ustuvor yo'nalishdan iborat 2022–2026-yillarga mo'ljallangan "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"ni amalga oshirishga oid davlat dasturi doirasida milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish hamda yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash muhim vazifalardan biri sifatida belgilab qo'yilgan¹.

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son

Moliyaviy hisobotlar budget tashkilotlarining moliyaviy holati, moliyaviy natijalari hamda budget mablag'lari harakati to'g'risida tizimli va ishonchli axborotni shakllantiradi. Ular belgilangan me'yoriy-huquqiy hujjatlar asosida tuziladi hamda davlat moliya nazorati organlari, yuqori turuvchi tashkilotlar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun muhim axborot manbai bo'lib xizmat qiladi. Moliyaviy hisobotlarni tuzish jarayoni budget intizomini ta'minlash, mablag'larning maqsadli sarflanishini nazorat qilish, shuningdek, hisobdorlik va shaffoflik darajasini oshirishga xizmat qiladi.

Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish esa budget tashkilotlari faoliyatining samaradorligini baholash imkonini beradi. Tahlil jarayonida ajratilgan budget mablag'larining rejalashtirilgan ko'rsatkichlarga muvofiqligi, xarajatlarning iqtisodiy asoslanganligi hamda resurslardan foydalanish darajasi aniqlanadi. Shuningdek, moliyaviy tahlil orqali mavjud muammolar, kamchiliklar va moliyaviy risklar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkoniyati yaratiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Moliyaviy hisobotlarni tuzish va tahlil qilish masalalari xorijiy hamda mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Xususan, mamlakatimiz olimlaridan M. Ostonoqulov budget tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritish, moliyaviy hisobotlarni tayyorlash hamda budget nazoratini amalga oshirish masalalariga oid ilmiy izlanishlar olib borgan. S. Mehmonov budget tashkilotlarida buxgalteriya hisobi va ichki audit metodologiyasini takomillashtirish bo'yicha tadqiqotlar o'tkazgan. Shuningdek, A. Ostonoqulov budget tashkilotlarining budgetdan tashqari mablag'lari hisobini shakllantirish va takomillashtirish yo'nalishida ilmiy ishlar olib borgan.

S. Mehmonov, I. Qo'ziyev, A. Ostonoqulov, A. Kuliboyev hamda A. Suvonqulovlar o'z ilmiy ishlarida moliyaviy hisobotlarning sifat ko'rsatkichlari va axborotning foydalanuvchilar uchun ahamiyatini alohida ta'kidlab, quyidagicha fikr bildiradilar: "Moliyaviy hisobotlarda keltiriladigan axborotlar foydalanuvchilar uchun tushunarli va sodda bo'lishi lozim. Moliyaviy hisobotda axborotning ochib berilmasligi yoki noto'g'ri ko'rsatilishi sababli foydalanuvchilar qabul qiladigan iqtisodiy qararlarga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan axborot muhim hisoblanadi. Belgilangan muddatlarda moliyaviy hisobotlar foydalanuvchilarga taqdim etilmaganda o'z foydalilik xususiyatini kamaytiradi"². K. Ibragimov budget tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlar xususiyatlarini quyidagicha yoritib bergan: "Moliyaviy hisobotlarni tuzishda asosiy shartlardan birishuki, hisobot davridagi barcha operatsiyalar hamda pul mablag'lari, asosiy vositalar, moddiy boyliklarning inventarizatsiya qilinishi va hisob-kitoblar natijalarining to'liq aks ettirilishilozim"³.

Xorij iqtisodchi olimlaridan Zabibulloh Nejad quyidagicha fikr bildirgan: "Agar rejalashtirish va budgetlashtirish jarayonlarida buxgalteriya hisobining hisoblash (akkumulyatsiya) usuli tanlansa, resurslarni taqsimlash, vaqtni tejash, xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirish hamda tashkiliy xavfsizlikni oshirish nuqtai nazaridan muhim o'zgarishlar yuz beradi. Shu bilan birga, to'g'ri yo'lga qo'yilgan buxgalteriya tizimiga ega bo'lish davlat funksiyalarini bajarishda va moliyaviy hisobotlar orqali samaradorlikka erishishda katta ahamiyat kasb etadi"⁴.

Hasanaj P. va Kuqi B. o'z ilmiy ishlarida moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish bo'yicha quyidagi fikrlarni bildirganlar: "Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish — bu balansning muayyan qismlarining holatini taqqoslash va baholash usuli bo'lib, uning asosida muhim qarorlar qabul qilinadi. Shunday qilib, moliyaviy tahlil — bu korxonaning o'tmishi, buguni va kelajagi bo'yicha balans ko'rsatkichlarini tahlil qilishdir. Tahlil orqali budget mablag'larining qanchalik oqilona va tejamkor sarflanganligi aniqlanadi"⁵.

Dr Viola Eulner o'z ilmiy ishlarida ta'kidlashicha: "Davlat sektori buxgalteriya hisobi hisoblash usulida olib borilsa, moliyaviy hisobotlarda aniqlik, shaffoflik va ochiqlik aks etadi"⁶. Shuningdek, professor Colin Clark hamda Maria Krambia Kapardislar davlat sektorida tuziladigan moliyaviy hisobotlarni quyidagicha yoritishgan: "Yillik va choraklik moliyaviy hisobotlar davlat sektori tashkilotlari uchun muhim sanaladi, ayniqsa, yillik moliyaviy hisobotlar strategik rejaning xulosasi va kelajak uchun rejalarining asosi bo'lib xizmat qiladi"⁷. Bundan tashqari, yana bir iqtisodchi olim Mike Piper o'zining kitobida shunday yozadi: "Moliyaviy hisobotlar orqali kompaniyaning moliyaviy holatini tushunish va investitsiya qarorlarini ongli ravishda qabul qilish mumkin"⁸.

2 S. Mexmonov, I. Qo'ziyev, A. Ostonoqulov, A. Kuliboyev, A. Suvankulov/ Budjethisobining xalqaro standartlari: Darslik; –T.: «Nihol print» OK, 2023. 26-bet.

3 K. Ibragimov, "Budjethisoboti". Darslik. Toshkent "IQTISOD- MOLIYA" 2019.

4 Zabihullah Nejad, V. The need to apply and implement accrual accounting in the public sector and evaluate its accountability and financial reporting for use in the public sector of Iran, Police Development, 16(68), 97-121.

5 Hasanaj, P., & Kuqi, B. (2019). Analysis of financial statements: The importance of financial indicators in enterprise. Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, 5(2), 1–15.

6 Dr. Viola Eulner. /The Position Paper was developed by the IDW's Public Sector and Trendwatch Committees. 2019. 5 p.

7 Colin Clark, Maria Krambia Kapardis. /Public sector financial reporting. Prinexpress LTD. 2010. 13 p.

8 Mike Piper/Accounting made simple. 2013. 20 p.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot budget tashkilotlarida moliyaviy hisobotlarni tuzish hamda ularni tahlil qilishning nazariy-uslubiy asoslarini o'rganishga qaratildi. Tadqiqot jarayonida davlat sektorida buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlar (IPSAS) talablari asosida takomillashtirishning amaliy jihatlari, shuningdek, budget mablag'laridan maqsadli va samarali foydalanishni baholash imkoniyatlari tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jahon amaliyotida budget tizimining moliyaviy axborotini shakllantirish talablari davlat sektori uchun xalqaro moliyaviy hisobot standartlarida belgilangan va ushbu standartlarni joriy etish va qo'llash asosida mamlakatlar milliy buxgalteriya hisobi tizimini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratmoqdalar. Xalqaro amaliyotda davlat sektorida moliyaviy hisobotlarni tayyorlashning asosan ikkita usuli qo'llaniladi: kassa usuli va hisoblash usuli⁹. Hozirgi kunda yurtimizda budget hisobini isloh etishning so'nggi bosqichlarida Davlat budgeti daromadlari va xarajatlari hisobi, shuningdek, Davlat maqsadli jamg'armalari hisobi kassa usulida yuritiladigan Davlat sektori moliyaviy hisobotining xalqaro standartlari talablariga muvofiqashtirilmoqda. Shu asosda davlat sektori hisobi va hisobotini bosqichma-bosqich hisoblash usulidagi Davlat sektorida buxgalteriya hisobi xalqaro standartlariga moslashtirish ishlari amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston Respublikasining Budget kodeksi hamda "Buxgalteriya hisobi to'g'risida" gi Qonuniga muvofiq, shuningdek, budget hisobini davlat sektori moliyaviy hisobotlarining xalqaro standartlari bilan muvofiqashtirish maqsadida hozirgi kunda mamlakatimizda budget hisobining 14 ta standarti qabul qilingan. Budget hisobining standartlari O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan tasdiqlanadi¹⁰.

O'zbekistonda budget hisobini isloh etish jarayonida davlat sektorida buxgalteriya hisobi xalqaro standartlarini (IPSAS) qo'llash yondashuvi belgilandi. Bunda hisoblash usuliga bosqichma-bosqich o'tish yo'li tanlandi¹¹. Ushbu bosqichda davlat sektorida hisob va hisobot kassa usulida, ya'ni hisoblash usuli elementlaridan foydalangan holda yuritiladi.

Hisoblash usuli moliyaviy hisobotlar oldiga qo'yilgan maqsad va vazifalarning to'liq bajarilishini ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu usulga ko'ra, xo'jalik operatsiyalari va hodisalar pul mablag'lari to'langan yoki olingan paytda emas, balki ular ro'y bergan zahoti tan olinadi hamda moliyaviy hisobotlarda amalga oshirilgan davrda aks ettiriladi.

Hisoblash tamoyiliga muvofiq tuzilgan moliyaviy hisobotlar nafaqat o'tgan davr voqea-hodisalari, balki tashkilotning kelgusida bajarishi zarur bo'lgan majburiyatlari hamda olishi kutilayotgan iqtisodiy resurslari to'g'risida ham axborot beradi. Natijada foydalanuvchilarning iqtisodiy qarorlar qabul qilishi uchun zarur bo'lgan muhim va ishonchli axborotni taqdim etish imkoniyati yuzaga keladi. Chunki moliyaviy hisobotlarning asosiy maqsadi resurslarni taqsimlash bo'yicha qarorlarni qabul qilish va ularni baholash jarayonida manfaatdor tomonlarning keng doirasi uchun foydali bo'lgan holda tashkilotning moliyaviy holati, moliyaviy natijalari hamda pul oqimlari to'g'risida ma'lumot berishdan iborat¹².

O'zbekiston Respublikasi budget hisobining standarti (3-sonli BHS) — "Budget hisoboti", O'zbekiston Respublikasining Budget kodeksi hamda O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida" gi Qonuniga muvofiq, budget tashkilotlari, davlat maqsadli jamg'armalari va budget mablag'lari oluvchilarning budget hisobotini tuzish hamda taqdim etish tartibini belgilaydi.

Budget tashkilotlari va budget mablag'lari oluvchilarning yillik moliyaviy hisobotlari kelgusi hisobot yilining 1-yanvar holatiga tuziladi. Choraklik moliyaviy hisobotlar esa hisobot yilining 1-aprel, 1-iyul va 1-oktabr holatiga tuziladi.

"UzASBO" dasturiy majmuasiga ulangan budget tashkilotlari choraklik va yillik moliyaviy hisobotlarni elektron raqamli imzodan foydalangan holda elektron shaklda, tegishliligiga ko'ra, Iqtisodiyot va moliya vazirligi, hududiy iqtisodiyot va moliya organlari yoki budget mablag'larini taqsimlovchi tashkilotga taqdim etadi.

Budget tashkilotlari va budget mablag'lari oluvchilarning moliyaviy hisobotlari mazkur tashkilotlarning rahbari (yoki u vakolat bergan shaxs) hamda bosh buxgalteri tomonidan elektron imzo orqali imzolanadi. Dasturiy majmua orqali budget tashkiloti rahbari va bosh buxgalterning elektron imzosi bilan tasdiqlangan elektron shakldagi moliyaviy hisobotlarni qog'ozga chop etish talab etilmaydi.

Moliyaviy hisobotlarni elektron shaklda taqdim etish imkoniyati mavjud bo'lmagan hollarda budget

9 Ostonokulov, A. A., & Maxamadaliyeva, M. M. qizi. (2023). DAVLAT Budget IJROSI TO'G'RISIDAGI HISOBOTLARNI TUZISH VA TAQDIM ETISHNING AMALIY JIHATLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(3 SPECIAL), 180–188.

10 O'zbekiston Respublikasi Budget Kodeksi. 161-modda.

11 S.Mehmonov, I.Qo'ziyev, A.Ostonaqulova, A.Kuliboyev, A.Suvanqulov "Budget hisobining xalqaro standartlari". Darslik;-T.: "Nihol print". 2023. 14-b.

12 IPSAS 1 Presentation of financial statements. 8-b.

tashkilotlari moliyaviy hisobotlarni tegishliligiga ko'ra Iqtisodiyot va moliya vazirligi hamda hududiy iqtisodiyot va moliya organlariga qog'oz shaklida, imzolangan holda bir nusxada taqdim etadi. Mazkur hisobotlarda budget tashkilotining muhri, rahbari va bosh buxgaltarning imzolari mavjud bo'lmasa, ular haqiqiy emas deb hisoblanadi¹³.

1-javdal. Budget tashkilotlari tomonidan topshiriladigan yillik va choraklik moliyaviy hisobotlar tarkibi¹⁴

№	Moliyaviy hisobot nomi	Moliyaviy hisobot turi
1	Balans (1-son shakl)	Yillik/choraklik
2	Moliyaviy faoliyat natijalari to'g'risida hisobot	Yillik/choraklik
3	Xarajatlar smetasining ijrosi haqidagi hisobot (2-son shakl)	Yillik/choraklik
4	Debitorlik va kreditorlik qarzlari to'g'risidagi ma'lumot	Yillik/choraklik
5	Budget tashkilotini rivojlantirish jamg'armasining pul mablag'lari harakati to'g'risidagi hisobot	Yillik/choraklik
6	Davlat ta'lim tashkilotlarida o'qitishning to'lov-kontrakt shaklidan tushgan mablag'lar harakati to'g'risidagi hisobot;	Yillik/choraklik
7	Tibbiyot tashkilotlarining moddiy rag'batlantirish va rivojlantirish jamg'armasining pul mablag'lari harakati to'g'risidagi hisobot	Yillik/choraklik
8	Boshqa budgetdan tashqari mablag'lar harakati to'g'risidagi hisobot	Yillik/choraklik
9	Tovar-moddiy zaxiralar va nomoliyaviy aktivlar harakati to'g'risidagi hisobot	Yillik
10	Budget tashkilotini chet el valyuta mablag'larining harakati to'g'risidagi hisobot.	Yillik/choraklik

Tasarrufdagi tashkilotlar uchun moliyaviy hisobotlarni taqdim etish muddatlari budget mablag'larini taqsimlovchi tomonidan, o'zi O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligiga jamlanma moliyaviy hisobotlarni taqdim etadigan muddatlar hisobga olingan holda belgilanadi.

Tashkilotlar set, shtat va kontingentlar rejalarining bajarilishi to'g'risidagi hisobotlarni O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi tomonidan tasdiqlangan shakllarga muvofiq tuzib, topshiradilar. Amaldagi qonunchilikka muvofiq, O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi bilan kelishilmagan holda moliyaviy hisobotlar shakllariga o'zgartirishlar kiritishga yo'l qo'yilmaydi.

Moliyaviy hisobotlar shakllarining manzil qismi quyidagi tartibda to'ldiriladi:

- "Tashkilot" rekvizitida tashkilotning to'liq nomi ko'rsatiladi;
- "Bo'lim, kichik bo'lim, bob" rekvizitida tashkilotning budget tasnifiga muvofiq tashkiliy va vazifa jihatidan bo'linishi (belgilanishi) ko'rsatiladi;
- "Hisobot davri" rekvizitida hisobot tuzilayotgan tegishli davr (yil, chorak) ko'rsatiladi;
- "Budget turi" rekvizitida tashkilot tomonidan O'zbekiston Respublikasi budget tasnifiga muvofiq mablag'lar manbai hamda tashkilot taqdim etadigan hisobot bo'yicha budgetlar darajasi kodlari ko'rsatiladi;
- "O'lchov birligi" rekvizitida hisobot tuzilayotgan o'lchov birligi keltiriladi.

Yillik va choraklik tuziladigan moliyaviy hisobotlarga tushuntirish xati ilova qilinadi. Ushbu tushuntirish

13 O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligining "O'zbekiston Respublikasi budget hisobining standarti (3-sonli BHS) Budget hisoboti"ni tasdiqlash to'g'risidagi buyrug'i.2019 yil 18 yanvarda 3124 raqam bilan ro'yxatdan o'tgan.

14 Ushbu jadval muallif tomonidan mazkur standart ma'lumotlari asosida tayyorlandi: O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligining "O'zbekiston Respublikasi budget hisobining standarti (3-sonli BHS) Budget hisoboti"ni tasdiqlash to'g'risidagi buyrug'i.2019 yil 18 yanvarda 3124 raqam bilan ro'yxatdan o'tgan.

xatida budget va budgetdan tashqari mablag'lar ijrosi jarayonida vujudga kelgan asosiy omillar, jumladan, budgetdan ajratilgan mablag'larni iqtisod qilinishining sabablari (tahlillari), debitorlik va kreditorlik qarzlarning vujudga kelish sabablari hamda davri, agar muddati o'tgan qarzdorlikka yo'l qo'yilgan bo'lsa, undirish bo'yicha ko'rilgan choralar, qonunchilikka muvofiq tashkilotlarga soliq va boshqa majburiy to'lovlar bo'yicha berilgan imtiyozlar natijasida bo'shab qolgan mablag'lar va ularning sarflanishi, shuningdek, tashkilot tomonidan hisobot davrida kirim va sarf qilingan qog'oz to'g'risidagi ma'lumotlar, o'g'irlik va kamomadlar haqidagi ma'lumotlar hamda moliyaviy hisobotlar bilan bog'liq boshqa tushuntirishlar keltiriladi.

Bundan tashqari, hisobot yilining birinchi choragi bo'yicha moliyaviy hisobotlarga ilova qilinadigan tushuntirish xatida asosiy vositalar va boshqa aktivlarni (jumladan, tugallanmagan qurilish hamda o'rnatiladigan asbob-uskunalarini) qayta baholash bo'yicha axborotlar ochib beriladi.

Tushuntirish xati tashkilot rahbari yoki uning o'rinbosari (birinchi imzo huquqiga ega shaxs), tashkilot bosh hisobchisi yoki uning o'rinbosari (ikkinchi imzo huquqiga ega shaxs) hamda moliya-iqtisod bo'limi boshlig'i (shtatlar jadvaliga muvofiq reja-iqtisod bo'yicha mutaxassis) tomonidan imzolanadi va tashkilot muhri bilan tasdiqlanadi¹⁵.

Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish - bu balansning muayyan qismlarining holatini taqqoslash, baholash usuli bo'lib, uning asosida muhim qarorlar qabul qilinadi. Shunday qilib, moliyaviy tahlil - bu korxonaning o'tmishi, buguni va kelajagi uchun balanslarni tahlil qilishdir. Tahlil orqali budget mablag'larining qanchalik oqilona va tejamkor sarflanganligi aniqlanadi.

Kamomad va muammolarni aniqlash.
Hisobotlarni tahlil qilish moliyaviy intizom buzilishlari, ortiqcha xarajatlar yoki rejalashtirishdagi xatolarni aniqlash imkonini beradi.

Boshqaruv qarorlarini qabul qilish
Tahlil natijalari asosida rahbariyat tomonidan samarali boshqaruv qarorlari qabul qilish vositasi bo'lib, kelajak strategiyalarini shakllantiradi

Faoliyat natijadorligini oshirish.
Moliyaviy ko'rsatkichlarni tahlil qilish orqali tashkilot faoliyatini yaxshilash bo'yicha aniq choralar belgilanadi.

3-rasm. Moliyaviy hisobotlarni tahlil qilishning zarurligi¹⁶

Budget tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlar davlatning moliyaviy boshqaruvi hamda budget mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Ular shaffoflikni ta'minlaydi, davlat moliyaviy nazoratini kuchaytiradi, rejalashtirish va prognozlash jarayonlarida zarur axborot bazasini shakllantiradi hamda resurslardan oqilona foydalanishga xizmat qiladi. Moliyaviy hisobotlar orqali tashkilotlar o'z faoliyatini tahlil qilishi, kelgusi davr uchun samarali rejalarni shakllantirishi va moliyaviy intizomni mustahkamlashi mumkin. Shu sababli moliyaviy hisobotlarning to'g'ri, to'liq va aniq tuzilishi, shuningdek, ular asosida amalga oshiriladigan nazorat hamda boshqaruvning samaradorligi davlat budgetining barqarorligi va shaffofligini ta'minlashda alohida ahamiyat kasb etadi.

Budget tashkilotlarida moliyaviy hisobotlar tahlilini uch yillik yoki besh yillik davr kesimida taqqoslash asosida olib borish yanada samarali natijalar beradi. Quyida N budget tashkilotining moliyaviy hisobotlari asosida rivojlantirish jamg'armasi pul mablag'lari harakatining 3 yillik tahlili amalga oshiriladi (2-jadval).

15 A.J.Tuychiyev, A.A.Ostonaqulov, K.Sh.Ibragimov, A.S.Tursunov. «Budget hisobi». Darslik. 2018 y. 264 b.

16 Ushbu rasm muallif tomonidan quyidagi ma'lumotlar asosida tayyorlandi: Hasanaj, P., & Kuqi, B. (2019). Analysis of financial statements: The importance of financial indicators in enterprise. Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, 5(2), 1–15. hamda Abdulshakour, S. (2020). Impact of financial statements for financial decision-making. Open Science Journal, 5(2)

2-jadval. N budget tashkilotining rivojlantirish jamg'armasi mablag'lari bo'yicha kassa xarajatlari va haqiqiy xarajatlar o'rtasidagi farq aniqlanadi hamda ushbu ko'rsatkichlar davrlar kesimida tahlili

Xarajatlar	1-yil			2-yil			3-yil		
	Kassa xarajati	Xaqiqiy xarajat	farq	Kassa xarajati	Xaqiqiy xarajat	farq	Kassa xarajati	Xaqiqiy xarajat	farq
1-guruh									
Ish haqi	1 018 575,20	1 018 575,20	0	499 652,70	571 433,30	71780,6	923 992,10	924 689,30	697,2
Homiladorlik va tug'ruq nafaqasi	5 964,90	5 964,90	0			0			0
Stipendiyalar			0	7 500,00		-7500			0
1-guruh jami	1 024 540,10	1 024 540,10	0	571 433,30		-571433,3	923 992,10	924 689,30	697,2
2-guruh			0			0			0
Ijtimoiy soliq	254 643,80	254 643,80	0	54 527,80	51 054,60	-3473,2	9 246,90	9 246,90	0
2-guruh jami	254 643,80	254 643,80	0	54 527,80	51 054,60	-3473,2	9 246,90	9 246,90	0
3-guruh			0			0			0
4-guruh			0			0			0
Tovar va xizmatlar bo'yicha xarajatlar	197 939,30	2 887,40	-195051,9	400 590,50	2 328 237,60	1927647,1	1 338 542,00	1 251 733,70	-86808,3
Asosiy vositalar bo'yicha xarajatlar	236 673,50	111217	-125456,5	2250,0	2291660,8	2289410,8	58700	1918094,3	1859394,3
Ijtimoiy nafaqalar	8 637,50		-8637,5			0	79800	79800	0
Boshqa xarajatlar				2259,3	7053,40	4794,1	1007	1412	405
Jami xarajatlar	1 713 796,80	1 393 288,30	-320508,5	966 780,20	5 249 439,70	4282659,5	2 411 288,00	4 184 976,20	1773688,2

Rivojlantirish jamg'armasi pul mablag'larining I guruh xarajatlari (41 11 100) bo'yicha 1-yilda kassa va haqiqiy xarajatlar teng bo'lgan. 2-yilda esa haqiqiy xarajatlar kassa xarajatlardan oshib ketgan. 3-yilga kelib, aksincha, kassa xarajatlari haqiqiy xarajatlardan kam bo'lgan, ya'ni hisoblangan ish haqi to'liq to'lab berilmagan. 48 21 400 (stipendiya) muddasiga kelsak, 2-yilda ushbu summa haqiqiy xarajatlarga kiritilmasdan kassa xarajatlari aks ettirilgan. Ya'ni stipendiya hisoblanmasdan turib xarajat sifatida rasmiylashtirilgan.

IV guruh xarajatlari bo'yicha 42 00 000 xarajat muddasida kassa xarajatlari haqiqiy xarajatlardan oshib ketgan. Buning sababi o'tgan yildagi kreditorlik qarzlarning to'langanligi bilan izohlanadi. 2-yilda esa haqiqiy xarajatlar kassa xarajatlardan yuqori bo'lgan, chunki o'tgan yillarda sotib olingan tovar-moddiy zaxiralar (TMZ) va xizmatlar haqiqiy xarajat sifatida hisobga olingan. 3-yilda kassa xarajatlari haqiqiy xarajatlardan oshib ketgan, bunga sabab sifatida ko'p miqdorda TMZ (jumladan, kanselyariya mollari) sotib olingani va kirim qilangani ko'rsatiladi.

Ushbu tahlildan ko'rinadiki, N budget tashkilotining rivojlantirish jamg'armasi pul mablag'lari harakati 3 yil davomida o'zgarib borgan. Tahlil natijasida buxgalteriya hisobida amalga oshirilishi lozim bo'lgan tegishli operatsiyalar aniqlanadi hamda kelgusida boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun zarur asos shakllanadi.

Masalan, 2-yilda dasturiy majmuada stipendiyaning hisoblanmasdan turib xarajatga chiqarib yuborilishi jiddiy xato hisoblanadi. Shu sababli buxgalteriya xodimi mazkur operatsiyani to'g'rilashi hamda dasturiy majmua bilan ishlash bo'yicha malakaviy bilimlarini oshirishi zarur.

Moliyaviy hisobot ma'lumotlaridan foydalangan holda tahlilni jadval ko'rinishida olib borish budget tashkiloti faoliyatini samarali tashkil etish, shuningdek, pul mablag'laridan maqsadli foydalanishni ta'minlashga xizmat qilishini ko'rish mumkin.

Shuningdek, moliyaviy hisobotlar tahlili natijalaridan boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida faol foydalanish zarur. Chunki tahlil natijalariga shunchaki e'tiborsizlik bilan qarash istiqboldagi samaradorlikni pasaytirishi mumkin. Tahlil jarayoni orqali budget tashkilotlari faoliyatining iqtisodiy samaradorligi ta'minlanadi hamda budget mablag'laridan maqsadli foydalanish darajasi oshadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Budget tashkilotlarida moliyaviy hisobotlarni tuzish, tasdiqlash va taqdim etish tartibi yuqori darajadagi huquqiy asosga ega bo'lib, mazkur tizim orqali davlat moliyaviy boshqaruvining ochiqligi, samaradorligi hamda ijtimoiy ishonchligi ta'minlanadi. Bu esa davlat sektorida barqaror moliyaviy boshqaruvni shakllantirishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Shu munosabat bilan quyidagi takliflar ilgari suriladi:

Birinchidan, budget tashkilotlarida moliyaviy hisobotlarni tuzish jarayonini huquqiy-me'yoriy hujjatlarga asoslangan holda, to'g'ri yondashuv orqali takomillashtirish zarur. Hisobot shakllarini to'ldirish tartibini soddalashtirish va ko'rsatkichlarning o'zaro uyg'unligini ta'minlash hisobot ma'lumotlarining aniqligi hamda ishonchligini oshirishga xizmat qiladi. Natijada moliyaviy hisobdorlikning shaffofligi kuchayadi va xatoliklar kamayadi.

Ikkinchidan, moliyaviy hisobotlarni tahlil qilishda zamonaviy va kompleks tahlil usullaridan, jumladan, jadval asosida taqqoslash tahlilidan keng foydalanish maqsadga muvofiq. Bu budget mablag'lari harakati va ulardan foydalanish samaradorligini yanada chuqur baholash imkonini beradi. Natijada xato va kamchiliklarni aniqlash hamda ularni o'z vaqtida bartaraf etish imkoniyatlari kengayadi.

Uchinchidan, moliyaviy hisobotlar tahlili natijalaridan boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida faol foydalanish zarur. Bu budget tashkilotlari faoliyatining iqtisodiy samaradorligini ta'minlaydi hamda budget mablag'laridan maqsadli foydalanish darajasini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirining buyrug'i. O'zbekiston Respublikasi budget hisobining standarti (3-sonli BHS) "Budget hisoboti"ni tasdiqlash to'g'risida. — 2018-yil 18-dekabr, 157-son; Adliya vazirligida 2019-yil 18-yanvarda ro'yxatdan o'tgan №3124.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida". — 2022-yil 28-yanvar, PF–60-son.
3. IPSAS 1. Presentation of Financial Statements. — International Public Sector Accounting Standards (IPSAS). — IFAC/IPSASB, (PDF). — 8-b.
4. Tuychiyev A.J., Ostonoqulov A.A., Ibragimov K.Sh., Tursunov A.S. Budget hisobi: darslik. — Toshkent, 2018. — 264 b.
5. Mehmonov S., Qo'ziyev I., Ostonokulov A., Kuliboyev A., Suvankulov A. Budget hisobining xalqaro standartlari: darslik. — Toshkent: "Nihol Print" OK, 2023. — 26 b.
6. Ibragimov K. Budget hisoboti: darslik. — Toshkent: "Iqtisod–Moliya", 2019.
7. Ostonokulov A.A., Maxamadaliyeva M.M. qizi. Davlat budjeti ijrosi to'g'risidagi hisobotlarni tuzish va taqdim etishning amaliy jihatlari // Educational Research in Universal Sciences. — 2023. — 2(3, Special). — B. 180–188.
8. Eulner V. (Dr.). The Position Paper / The Position Paper was developed by the IDW's Public Sector and Trendwatch Committees. — 2019. — 5 p.
9. Clark C., Kapardis M.K. Public Sector Financial Reporting. — Prinexpress LTD, 2010. — 13 p.
10. Piper M. Accounting Made Simple: Accounting Explained in 100 Pages or Less. — Simple Subjects, LLC, 2013. — 97 p.
11. Nejad Z. The need to apply and implement accrual accounting in the public sector and evaluate its accountability and financial reporting for use in the public sector of Iran // Police Development. — 2019. — Vol. 16, No. 68. — P. 97–121.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>